

Fred – Terror – Krig

Besættelsestidens Historie IV

1944 – 1945

Krigen skærpes

sabotage

mål – midler – metoder – pris?

GIV AGT! FARE

Udgangspunkt?

Modstandsmanden

«Lille Johns» erfaringer og holdninger

Fred – Terror – Krig
Besættelsestidens Historie IV; 1944 – 1945
Krigen skærpes;
sabotage – mål – midler – metoder – pris?

© 2010 Aage Staffe og Forlaget Ådalen

ISBN: 87-989919-4-9

Udgivet af:
Forlaget Ådalen
Søsvinget 18
8250 Egå

www.forlagaadalen.dk
Tlf. 40 14 47 9

Email: bogpartisanen@aage-staffe.dk Fotos: Aage Staffe.

Forfatterens hjemmesider:

www.aage-staffe.dk Her finder du bøgerne som PDF filer.

Kopiering kun tilladt i undervisningsøjemed med kildehenvisning.

Medforfatter til www.befrielsen.dk

Af samme forfatter

En smeddreng går til modstand.

Åndssvag? tilladt? Hvordan?

Livet i Danmark I – II – III

Vagabond i Europas ruiner; ung af alder – gammel af sind

Isvintre før og nu

Rejser bag Jerntæppet i De Kolde Krigs første år

1985 Indtryk Bangladesh 2012

1996 Indtryk Burma Myanmar 2012

Fred – Terror – Krig

Tyskland – Europa 1914 – 33 – 39

Besættelsestidens historie I - 6.

Bind 1: Besættelsestidens historie I.

Bind 2: Besættelsestidens historie II. 1940 – 42

Bind 3: Besættelsestidens historie III . 1943 – 44

Bind 4: Besættelsestidens historie IV. 1944 – 45

Bind 5: Besættelsestidens historie V. Krigens sidste dage.

Bind 6: Besættelsestidens historie VI. Krigen efter krigen.

Bind 7: Gentager historien sig. Fred og sikkerhed.

Bind 8: Ikke -Vold; Civil Ulydighed; Mål - Midler - Metoder – Reaktioner.

For enkelte illustrationer har det ikke været muligt at finde frem til den rette ophavsretsindehaver.

Såfremt jeg på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav vil selvfølgelig blive honoreret, som havde jeg indhentet tilladelse i forvejen.

Billeder og illustrationer er stillet til rådighed af:

Randers Byarkiv, Nakskov Lokalhistoriske Arkiv, Arbejderbevægelsens Billedarkiv (ABBA),

Brande Museum, Nationalmuseet, Tidsskriftet Håndslag, Arbeidermuseum Berlin,

Berlins Tekniske Museum, Danmarks Tekniske Museum, Politiets Museum Kbh.,

Arbejds- og fabrikstilsynet,

Murersvendenes Aktieselskab,

Polakkasernen i Rødby

Arla Foods.

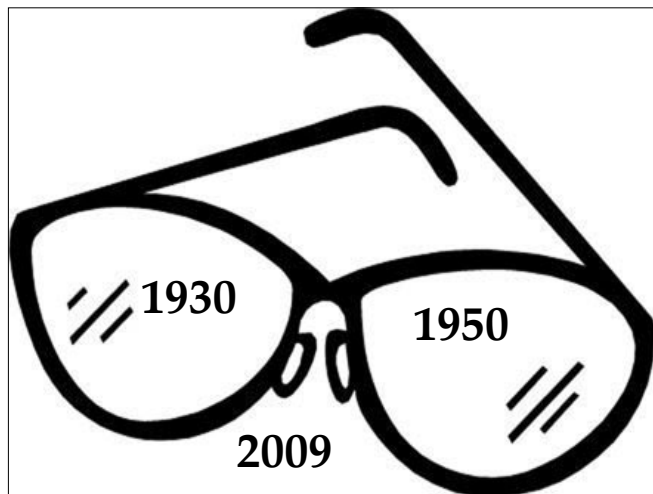
Indhold

Indhold	4-5	Man led ikke nød i Roskilde	53
Husk – Tænk lige på	6	Hvad afslørede Folkestrejken	53
To slags angst	7	Skete et sindelagsskifte her?	54
Forord: En tanke – en messe værd?	9	Var nøglen til sejr solidaritet?	58
Kapitel 1	11	Kapitel 3	59
Blandt ludere, nazister og tyskere	11	Polen	59
Marinevægter storskrydende nazist	13	Hadets konsekvenser?	62
Verdens dyreste smededrenge	15	Tidens tegn: Mistroens årti	62
Skibssabotage	17	Alliancer på kryds og tværs	62
Dansk Riffelsyndikat i Frihavnen	21	Tyske tropper overfalder Polen	63
En punktering kostede Chang livet	23	Fra 1939 til opstanden august 1944	64
Hærens Flyvetropper ryger	27	Den polske eksilregering:	64
Hvorfor tog du til Sverige, Niels?	28	Baggrunden for Hitler – Stalin pagten?	65
Afvæbning F. L. Smidth	29	München forrædderiet	65
BOPAs første stormangreb – Globus	31	Realpolitiske forhandlinger på skrømt.	67
Vagtchef, Kaptajn Sommer	32	I Paasikivis erindringsbog hedder det:	70
Kapitel 2	37	Rusland – det russisk besatte Polen	70
Riffelsyndikatet — 22.06.1944	37	Kapitel 4	71
Generalstrejke	40	Hitler – Tysklands overfald på Sovjet	71
Slagets gang	41	Tyskerne offentliggør Katyn - massakren	71
Forbud mod at bære våben	41	De polske jøder går til kamp og udslettes	72
Gå – tidligt hjem – strejker	42	Et øjebliksbillede fra 1944?	73
Tysk mangel på psykologiske sans	42	De polske modstandsstyrker udslettes	76
Generalstrejken blev en Folkestrejke	43	Modstandsfolkene mod overmagt	82
Stilhed før stormen	43	Warszawas befolkning	83
Lørdag: Belejringsstilstand	44	Kampene uge for uge:	83
Opråb fra Frihedsrådet	45	Overraskelsesmomentet var tabt.	84
Kujoners opfordring	47	Luftwaffe – artilleri	84
Hvem var involveret? Hvorfor? Hvordan?	49	Tysk krigslist	89

Indhold

Nedkastninger	91	Et par transportere, jeg husker	137
Tyskerne ændrer den militære taktik	93	Følgende dukker op i min erindring	140
Set i bakspejlet	101	Alarm til en telefonmontør	141
Nedkastningernes betydning	102	En sabotørs hverdag	142
Stalins og Den Røde Hærs holdninger	103	Du fryser John! – støvler – Tøj – Mad	142
Kapitel 5	105	Penge – apanage	142
Den nazistiske terror-taktik ændres	105	Fødevarerpakker	147
Tyskerne tager vort politi	107	Vagtværn – en politiløs tid	147
Det danske politis indsats under krigen?	108	De røde enker	150
Lad os dele politikorpset op i grupper:	110	Personlig hygiejne – sygdomme	150
Politigården i København som hyggestue	112	Et langt forår – slidt?	152
Fængselsvæsenet	112	Men hvor var stikkeren?	155
Søpolitiet	114	Kastration?	158
Den politimæssige undtagelsestilstand.	116	Parfume som våben	158
Den højere SS og politifører i Danmark	117	Kapitel 8	161
Det danske officerskorps	118	Jernbanesabotage	162
Kapitel 6	119	Sabotagens mål, midler og metoder	162
F.L. Smidth – Lille Svend er døden nær	119	Himmelfartskommandoer	174
Tilbage til Lille Svend	120	Gegenterror	174
Tingvej – træning – leg midt i Alvoren?	121	I træningslejr med Lille Svend	177
Lille Svend som opfinder	124	Jernbanesabotøren Mads beretter	178
Fantasi manglede Lille Svend ikke	125	Tyske modforanstaltninger	179
Fra Sverige til Anholt i fladbundet pram	128	Terrorattentater mod danske persontog	180
Den tyske fangelejr – Frøslevlejren	129	Allierede luftangreb	182
Mads får flugtplan	133	Stikordsregister	186–188
Transporter	134	Personer	189-193
Røde Kors ambulancer;	135	Steder–organisationer–ordforklaring	194-197
Kapitel 7	137	Litteraturliste	198-199
Vandbærer — sabotør	137	Hvorfor henvender jeg mig til dig?	200

Husk – Tænk lige på

Temabøgerne skal læses med to par briller.

Drengens:

For at belyse baggrunden for besættelsestidens hændelser.

Den gamle mands:

Hvis synspunkter – erfaringer og holdninger er præget af, at han kan se i bagklogskabens bakspejl.

Det kunne drengen ikke, han måtte stole på sin egen personlige opfattelse af ret og vrang, handle derefter og tage øretæverne i den rækkefølge, de indfandt sig.

Dette er mit forsøg på at gøre dig bedre i stand til at forstå, hvorfor han og andre unge gik til modstand mod en knusende overmagt; hans muligheder og dermed modstandskampens forløb.

Personlige data:

Aage Staffe, født 1925. Begge forældre var politisk aktive – og hjalp tyske flygtninge før og under krigen.

Aage gik ud af skolen i 1942 og kom i smedelære. Levede siden illegalt og i 540 dage og nætter er han beredt til at tage sit liv. Han vil ikke arresteres levende og tæves ihjel af de tyske bødler.

Og hvorfor så det? Naturligvis var han bange for tortur, naturligvis var han bange for at blive henrettet, men den største angst var, at han skulle bukke under og røbe kammerater og venner, som havde hjulpet ham.

Den spaniensfrivillige Aage Nielsen kunne ikke stå for mosten, hvordan skulle lille jeg så kunne?

Kammeraters skæbne var for skræmmende.

To slags angst

Ikke angsten for den hurtige død
uden tid til at mindes og glædes
uden tid til at takke de mange, du stolede på
men angsten for den langsomme død
med tid til at pines og græmmes
med tid til at røbe de mange, der stolede på dig

Helmuth Barner - 1992

Efter befrielsen kan han blive løjtnant i det kongelige danske krigsvæsen – hyren er rene underbukser, rene sokker, kost, logi og 800 kr. pr. måned.

Igen går han i smedelære til 10 kr. pr. uge for 48 timers surt, beskidt arbejde. I en periode er han husvild, logierne er fiskerbåde, parker og husassistenter, der bliver scoret på baller. Lommepenge får han ved at fange vilde katte og skære gamle konservesdåser op i aften- og nattetimer.

I tre år vagabonderer han. Han er i Prag under det kommunistiske kup i 1948 og melder sig derefter ud af DKP.

Bliver lærer og senere skoleleder indenfor Åndssvageforsorgen.

Erklæres 55 år gammel invalid,

men arbejder i kortere perioder ulønnet med handicappede i ulande.

Fejrede guldbryllup i 1999.

Fejrede diamantbryllup i 2009.

Besættelsestidens historie IV 1944–45

Krigen skærpes

Smededrengen Ib har været på arbejde

skudt under flugt

sabotage
mål – midler
metoder? pris?

Forord: En tanke – en messe værd?

Første Verdenskrig var stormagternes krig om magt, dvs. kapitalisternes krig. Anden Verdenskrig blev også en kamp på liv og død om holdninger – den var en evindeligt konfrontation mellem ret og uret – mellem diktatur – undertrykkelse på den ene side og demokratiet på godt og ondt på den anden.

Krigen og modstandskampen

I Danmark blev et ungdomsoprør mod det etablerede samfund, hvis politiske paver i deres mere end vellykkede modspil i form af samarbejde med nazisterne og senere, da vi fik fred, og der ingen fare var, krænkede enhver form for retsfølelse i et retsopgør.

Det ville i dag blive erklæret for værende i strid med de simpleste menneskerettighedskonventioner. Derved bevarede de deres magt, deres rigdomme, og vort demokrati fortsatte i samme skure efter krigen. Modstandskampen blev mere end en krig mod en besættelsesmagt, den blev en indbyrdes krig, en borgerkrig ført tilsyneladende og oftest uden våben – ganske vist – men den blev også en klassekamp.

Umiddelbart før kapitulationen drøftede vi, nogle sabotører, vor fremtid i en snarlig fredstid, hvis vi overlevede krigens vanvid. Ganske unge – jeg var 19 år – var vi helt og aldeles blottet for illusioner, vi forventede at blive spærret inde for terrorisme.

Så galt gik det dog trods alt ikke, men jeg mistede med efterkrigstidens rænespil enhver form for tro og håb for denne verden.

Hvad kæmpede vi for? Demokrati – fred – frihed. Fik vi det?

Jeg troede dengang på, at jeg ved at gå ind i krigshandlinger, som jeg afskyede, kunne bidrage til en forkortelse af krigen og dermed spare liv og ødelæggelser.

Jeg troede dengang på, som man gjorde efter Første Verdenskrig, at krigens vanvid i sig selv ville være overbevisende nok til at forhindre nye krige – nye overgreb – nye folkemord, men jeg tog fejl.

Derfor henvender jeg mig til dig.

Overgrebene fortsatte – efterkrigstiden har kostet flere ofre end de to verdenskrige tilsammen. I fredens første dage jagtede vi krigsforbrydere. På lazaretter lå hundreder af klagende unge, uden smertestillende midler, blot med gennemvædet lokumspapir viklet omkring betændte sår efter amputationer, der var foretaget uden bedøvelse.

Min afsky og væmmelse ved krig blev grænseløs. Disse temaer er mit sidste fortvivlede forsøg på at råbe vagt i gevær.

Hvis ingen protesterer og aktionerer, vil galskaben fortsætte.

Mit stille håb og mit formål er, at du erkender, at også du er noget – du og dine beslutninger har betydning ikke kun for dig selv – men også for dine medmennesker.

Finder du ikke frem til dine personlige holdninger – træffer du også et valg – det ingenting at gøre – hvis du bare vælger at sive med strømmen – er også et valg, der som dine andre valg har indflydelse på din egen personlige tilværelse – på din livskvalitet – om du kan se dig selv i spejlet.

Placerer du dig i DET TAVSE FLERTAL er du til fare for demokratiet.

Vold avler Vold. Krig er en forbrydelse.

Krige har kun tabere.

Virkeligheden udtrykte medlem af Frihedsrådet,
professor Mogens Fog:

«Heltene», de sked sig ihjel i koncentrationslejrene

Blandt ludere, nazister og tyskere

Mit bedste logi

Bitten var i lære som smørrebrødsjomfru i arbejdsgiverforeningen, jeg led ingen nød. Hendes veludviklede sans for livets små glæder kom mig til gode.

Stimmungsbericht

1943; Efter jødeforfølgelserne i oktober går min far og jeg under jorden, i begyndelsen forsøgte vi at passe vort arbejde, var kun lige hjemme og vende for at få en madpakke og rent tøj.

Nætterne tilbragtes rundt omkring hos partikammerater. På min arbejdsplads var de fleste ikke længere i tvivl om, hvad jeg bedrev, for ofte var jeg kommet for sent, sveddryppende, efter at brag havde lydt ude i byen.

Da en af svendene spørger:

«Nåh! Aage, hvad røg så i dag», sluttede karrieren som smeddreng for en tid. Da flere af BOPAs ledere bliver skudt under en aktion og andre arresteret, bliver grupperne omorganiseret, og jeg mister derfor al kontakt og bliver arbejdsløs sabotør.

Nytårsaften 1944 møder jeg ved et fugtigt sammenskudsgilde Bitten, som var 15 år. De stærke drinks bestod i pullimut, dansk frugtvin. Der opstår sød musik imellem os, og mine ophold på hendes værelse bliver meget snart længere og længere.

Da hun opdager, at jeg ikke går på arbejde, og at jeg ikke har noget fast sted at bo, afgør hun resolut sagen:

«Du skal bo her hos mig».

«Hvad tror, du din mor vil sige?»

«Hun vil sige meget, hun vil snakke og snakke meget længe, men tænk ikke på det, hende ordner jeg».

Bitten var født uden for ægteskab og anede ikke, hvem faderen var, og var i øvrigt som enebarn ret forkælet. Moderen var for at sige det pænt, ikke ligefrem genial, så det var Bitten, der kørte moderen rundt i manegen, i kraft af sit iltre temperament og sin klare, præcise udtryksform.

De boede i en to en halv værelses lejlighed i en ejendom uofficielt opkaldt efter det amerikanske fængsel – Sing – Sing.

Moderen havde tre søstre og arbejdede ligesom to af søstrene som kogekone på tyske hoteller. Den ene søster (nr. 1) delte det ene værelse med sin datter.

Lad os tage et kig på søstrene.

En anden (nr. to) kom på besøg af og til, hvad hun beskæftigede sig med, var uklart for os alle, hun var meget velklædt og velplejet og så trods alderen ganske godt ud. Hun var før krigen hjemvendt fra USA ludhamrende fattig med en dødsmerket mand og to børn.

Deres opvækst havde hun selv klaret; men sønnen havde meldt sig til Frikorps Danmark og var nu meldt savnet på Østfronten.

Søster nr. tre arbejdede også for og med tyskerne. I lang tid kom hun fast sammen med en tysk Wachtmeister fra Grundtvigshus.

Han talte flydende dansk, var tysk statsborger, men tilhørte det danske mindretal i Tyskland.

En meget rolig, tilbageholdende og forsigtig person.

Det var vidnefast, at han ved flere lejligheder ved sin mellemkomst havde reddet danskere fra at blive skudt, når de i deres branderter generede vagterne ved Grundtvigshus.

Nummer et var en rappenskralde, når hun talte lød det som en bedre skraldespand, også hun havde lejlighedsvis arbejde som kogekone, men det var vist nærmest en bibeskæftigelse, det var mit indtryk, at størstedelen af hendes indtægter hidrørte fra sortbørs.

Varerne, gætter jeg på, var tyvegods fra tyskerne. Hendes datter var altid på dupperne, noget vild og noget løs på tråden. Hun begynder 16 år gammel en karriere som luder. Lejligheden burde have været forsynet med svingdøre, for der var en konstant tilstrømning af alle mulige mennesker, lad os se på et par stykker.

På tredje sal boede Pedersen, fanatisk nazist, fremtrædende medlem af nazipartiet, og marinevægter.

Marinevægtere var «danskere» under den tyske Krigsmarines kommando

Vi er på dette tidspunkt inde i en fase, hvor krigslykken er ved at svigte tyskerne. Pedersen var på trods af kendsgerningerne overbevist om snarlig tysk sejr og færdedes åbenlyst og stolt i uniform; kollegaen var knap så overbevist og viste sig derfor kun i civilt antræk.

Marinevægter storskrydende nazist

Han prædikede højlydt om Det Tyske Storriges velsignelser, han var afskyet og forhadet. Ham talte jeg meget med, han skulle bare sættes i gang. Som jeg engang sagde til Bitten, har han fundet rillen, bliver han ved som en anden grammofon.

I den næste opgang boede et ægtepar, begge var 100% nazister, han var også marinevægter, men knap så overbevist om Herrefolkets sejr, han var derfor lidt mere tavs, men ikke mindre farlig.

Konen var bare dum, givetvis ville hun kunne have gjort sig som klient i Åndssvageforsorgen. Men hun var vel den farligste af alle, hun havde ingen hæmninger, og kunne, som ubegavede mennesker ofte kan, fokusere på ubetydelige detaljer og blæse dem op til sensationer.

En dag spadserer Bitten og jeg i pragtfuldt vejr og ser en anden marinevægter i fuld uniform med et kraftigt skinnende pistolhylster. Interesserede ser vi ham tage cyklen på nakken for at gå krumbøjet ned i en kælder. Kan det være nemmere?

«Bitten kan du holde vagt en dag? Når han kommer, fløjter du, (hun fløjtede fremragende) jeg står så bag døren og nakker ham».

Den pistol skal være vores. På min læreplads havde jeg tidligere fremstillet en knippel af bly med en indbygget fjeder.

Vi bliver snart fortrolige med hans vagtskema, og dagen er oprunden. Smarte som vi er, står vi så langt fra kælderens, at da vi ser ham, kan vi spurte i forvejen på vore cykler og indtage vore pladser.

Der fløjtes, der skramles ned ad trappen, døren går op, et hoved stikker frem og bang.

Han fik så hatten passede, kønt lød det ikke, men uden en lyd ligger han der, bedøvet, og jeg befrier ham for værdigenstandene.

Skulle han læse dette, beder jeg ham undskylde, at jeg nok slog noget for hårdt, men det var jo første gang, jeg prøvede at bedøve en grisebasse. Vi fik en flot pistol, han fik et længere ophold på sygehuset.

Bitten ville absolut have pistolen, jeg havde jo så mange.

«Hvad vil du dog bruge den til?»

Nogle dage før havde jeg i en sen aften hørt en kvinde råbe om hjælp. Da jeg når frem i mørket, ser jeg to personer ligge og rode på gaden, fyren flygter, da jeg kommer til, men jeg prøver at give ham lidt opdragelse og en forskrækkelse ved at sende nogle skud efter ham.

Til pigen siger jeg nu, hvis nogen spørger dig om, hvem der skød, må du sige, at det var en tysker, mig har du aldrig set.

Derfor sagde Bitten:

«Hvis jeg har en revolver, kan jeg forsvare mig, jeg synes du skal give mig den, jeg vil gå mere roligt med sådan en i lommen».

Hun fik den ikke.

En dag banker det på døren til værelset, det er Wachtmeisteren, han virker ophidset:

«Må jeg komme ind?» Han haler min pistol op af lommen og siger:

«Tilfældigt støder jeg mod din jakke ude i gangen og opdager denne her.

Du må da vide, hvad det er for gale mennesker, der kommer og går her, det er at lege med livet. Får de dig, er du bare færdig, de har metoder, du ikke har fantasi til at forestille dig. Lov mig at passe bedre på dig selv, det er jo ikke bare dig, det er jo også Bitten».

Han var bange, jeg lovede bod og bedring og holdt det. Nogen tid senere inviterer han mig ind på Grundtvighus, der var tyskernes hovedmeldecentral, vi gik rundt, og han forklarede detaljeret om alt, så da jeg lader en rapport gå videre, får man ganske god besked om stedet.

Med jævne mellemrum kom han med mindre partier ammunition.

Wachtmeisteren vender vi også tilbage til senere.

Her boede jeg, til Bitten dør i september, altså ca. 10 måneder, vel nok den bedste tid for mig under hele krigen; men jeg har forsøgt igen og igen, at komme på, hvad har jeg dog lavet i denne periode? Meget er borte, men jeg har ikke pillet næse.

Bengt Olsson

Jeg kom i en anden af BOPAs afdelinger, nemlig hos Bengt Olsson fra årsskiftet 1943 – 44 til maj – juni, hvor jeg kommer i Ibs afdeling hos Lille Svend.

Karakteristisk for, hvad man kan huske så mange år efter, er vel nok et spørgsmål om, hvem har man været sammen med igennem årene, hvem har man hørt på i alle disse år.

En god historie bliver kun bedre af at blive fortalt flere gange.

En af flere grunde til min brug af arkiver.

Jeg har aldrig talt med kammerater fra de første to grupper. Grunden hertil er simpel. Af de to første grupper overlevede kun to personer krigen, jeg den ene, Jens Glerup den anden.

Verdens dyreste smeddreng

1944: 8 januar: Burwain lægges ned med den hidtil største ladning – 120 kilo trotyl.

23 januar: BOPA stiler efter 12 maskinpistoler, men må nøjes med sølle tre tromlerevolvere, da man ikke kan åbne pengeskabet med maskinpistolerne.

8 maj: Et kompressorhus og et transformatorhus sprænges.

24 maj: Ib og hans folk lægger bomber på de nød anlæg, der var opstillet til at levere strøm i stedet for den ødelagte kraftcentral, (7 store dieselmotorer og dynamoer).

Andre af Ib' s folk skulle have tiden til at gå og smadre derfor mere end to hundrede topstykker med forhamre.

Andre brændte en bygning af med støbemodeller, også her sparede man på det kostbare sprængstof, idet man lod gas strømme ud, hvorefter man antændte den.

Skade i 1944 – kroner 14 millioner.

Fra mit besøg i 1997 hos Thomas

Thomas var en af de læredrenge fra B&W, som var med til at bære sprængstof ind til Kraftcentralen og som deltog ikke kun i denne, men i mange andre af BOPAs største og dristigste aktioner.

Han arbejdede snævert sammen med nogle af de mest forvovne og dristigste danske sabotører, bl.a. Knud E. Svendsen kaldet Jack, Jesper Juul Pedersen kaldet Finn og Vagn E. Holst kaldet Anders, men de stoppes alle af stikkeren Kirkegård i dec. 1944.

Stikkerens forræderi koster to BOPA-folk livet, én (Anders) blev skudt ved anholdelsen og Edward Fischer kaldet Thyge døde i kz-lejr. Thomas og de to andre overlevede kz-lejrens rædsler.

Stikkeren havde forlangt 1000 kr. af Gestapo, men da de fortalte ham, at de ganske gratis kunne banke alle oplysninger ud af ham, «nøjedes» han med 500.

Stikkeren blev først afsløret efter kapitulationen. Da det gik op for ham at hans fremtid var en dødsdom og en sandsynlig henrettelse, hængte han sig i fængslet.

Jeg havde bedt Thomas læse noget af det, jeg havde skrevet og komme med sine kommentarer og korrigerer, hvis jeg var på vildspor.

Hurtigt viste det sig, at min opfattelse af datoen for deres arrestation var usikker.

Thomas var helt sikker i sin sag for som han sagde, skete det umiddelbart efter sprængningen af Standard Electric, som han også havde været med på. Jeg kiggede noget vantro på ham og sagde blot, jeg var i dækningen og så alle vore folk, der gik ind på fabrikken.

Hertil svarede Thomas med et grin:

«Så du også en mælkevogn med to heste for?» «Ja»!

«Den skulle du have kigget ind i, vi lå nemlig flere inde i den, jeg var én af dem».

På Standard Electric forsagede den ene bombe (75 kg.) på grund af sabotørernes katastrofale mangel på cordtex. (Tændsnor)

Om aktionen på B&W, Christianshavn fortæller Thomas:

«Aktionen var meget nøje planlagt; det var jo mange detaljer på et stort område, der skulle udføres næsten samtidig. Vi havde ingen problemer med at komme ind, fordi en aflærekammeraternes far var sabotagevagt; han lukkede os ind, men tre af os lærlinge bar halvmasker for ikke at blive genkendt.

Min mor syede dem, men hun troede vist ikke helt på min forklaring om, at jeg skulle til maskebal.

Da sprængladningerne var gjort klar, gik vi alle i gang med at smadre topstykkerne.

Et dask med forhammeren var nok».

«Sig mig Thomas: «Hvor lang tid var I inde på fabrikken?»

«To en halv time».

«Det er jo helt utroligt, at I ikke bliver opdaget, at der ikke blev slået alarm? Fik I ikke tynd mave?»

«Nej, du må huske på John, (skribentens dæknavn under krigen) vi kendte hver evig eneste afkrog af fabrikken, vi kendte alle smuthullerne, og vi vidste, at kom tyskerne, ville vi kunne slippe væk.

Da vi havde smadret alle topstykkerne, blev der givet ordre til at tænde, og så var det jo bare om at komme væk».

«Jeg har hørt, at I åbnede for en hovedgasledning.

«Stemmer det? Jeg har aldrig turdet åbne for gasflasker, det var for farligt, syntes jeg. Der står også et sted, at det var vasketøj, der blev brændt af, er det rigtigt?»

«Lageret, som vi sprængte, var i en meget smuk, gammel, fredet bygning i bindingsværk, det var ikke vasketøj, men modeller i træ til støbning af dele til motorerne; modellerne var uerstattelige.

Jeg var ked af at skulle ødelægge den bygning, men det var vigtigt at stoppe produktionen, der blev jo sænket enormt mange allierede skibe hver eneste dag. Vi åbnede for nogle meget store gasledninger, og al den udstrømmende gas har jo gjort sit til, at det udbrændte totalt!»!

«Sig mig Thomas, når du kørte med sprængstof igennem byen, hvordan bar du dig ad?

Jeg har spurgt flere kammerater, men ingen kan huske det. Selv har jeg kørt med bomber på bagagebæreren og tændingen, lunterne på maven under trøjen.

Det var jo farligt. Jeg har flere gange kørt med monterede bomber, det er jo et Guds under, at man ikke strøg til Vorherre, et bump mod en kantsten, eller man faldt, var jo nok.

En detonator tålte jo ingenting».

Thomas fortæller:

«Vi kørte med cordtex rullet op, og havde så rullen om halsen. Lunterne var målt op og gjort klar med detonatorer og tændhætter, det var noget klistret stads, der fedtede lommerne godt til. Bomberne kørte vi med, som du gjorde i papkasser på bagagebæreren».

Der går kage i det – Dansk Riffelsyndikat i Frihavnen

Stimmungsbericht – foråret 1944

Vi havde holdt flere møder, hvor aktionen mod Riffelsyndikatet i Frihavnen blev gennemgået igen og igen, fordi den var meget kompliceret. Med min gruppeleder (Vitamin Ejnar) skulle jeg sive ind med natholdet kl. 22, og derefter på et aftalt tidspunkt afvæbne en vagt, der patruljerede langs et hegn.

Hans uniformskappe skulle pakkes sammen, kasketten skulle lægges inden i og bylten snøres til med hans remme.

Bylten skulle kastes over hegnet til en kammerat.

Vagterne var vi blevet advaret mod, de var fra Den kongelige, danske Livgarde, gode danske soldater. Vor vagt gjorde knuder fra starten, han forsøgte med lumske tricks at undgå afvæbningen, det hele ender med, at jeg bagfra presser mit skydejern ned mellem benene på ham og hvæser:

«Jeg skyder nosserne af dig, dit svin».

Noget havde jeg da lært af de spaniensfrivillige. Det hjalp, men vi var alligevel bange for ham, og først da jeg har fuld kontrol over karlen, pakker makkeren alene tøjet sammen og kyler hele molevitten over hegnet. Men en snip fra bæltet rammer alarmtråden.

I samme brøkdæl af et sekund står vi badet i projektørlys, vagten holder jeg som et skjold, medens makkeren leder efter en låge i hegnet. Nøglerne havde vi taget fra vagten.

Vi flygter ud på den åbne plads, og hele tiden må vagten krabbe med, fordi jeg holder fast i ham og har overbevist ham om, at bliver en af os to ramt, bliver det ham først, og at jeg vil skyde ham et vist sted.

Vagten har flere gange vinket afværgende til sine kolleger, og skyderiet er rettet alle andre steder hen. Da vi er nær nogle kulbunker, hvor vi kan få nogen dækning, slipper jeg ham, og vi spæner for vore sølle liv. Maskinpistolerne glammer nu også mod os, små korte byger, der fortæller, at her har vi med eliten at gøre, dette er folk fra Livgarden; kuglerne hamrer ned i brostenene, én strejfer mit øre og i de næste dage er hørelsen stærkt nedsat.

Fuldt drøn på mod det ca. 2,5 meter høje frihavnsgitter, op i et spring; over til det næste hegn, dette er lige ved at ligne fugleskydning; fuldt oplyste hænger vi på hegnets spidser.

Tøjet hænger i, vi river os løse. Et godstog kommer prustende, kan vi nå det? Vi springer og har overvurderet afstanden, toget passerer os med et sug.

Sirener fra politivogne lyder, ned på maven på skråningen.

Vi kravler ind bag nogle små buske og er meget små.

Det ene store salatfad (politibiler) passerer efter det andet, ranke sidder de gode danske politifolk, med stålhjelme, maskinpistoler og karabiner.

Det var den dansk – tyske udrykningskommando fra Gernersgade. Der er gået panik i mig, og jeg er rådvild.

Kammeraterne er over alle bjerge.

Det vil være for farligt at prøve på at få fat på cyklen. Kan jeg tage en sporvogn? Ikke som jeg ser ud; jeg har heller ikke 25 øre og vil ikke klare frisag, hvis jeg bliver stoppet. I raskt tempo går jeg ned til den før omtalte sagfører Gylling Mortensen, som bor i nærheden.

Da jeg ringer på, er både han og konen chokeret over mine skrammer, som bliver rensat og forbundet. Straks begynder hun at rimpe flængerne i mit tøj sammen.

De har hørt politivogdenes sirener og skyderiet, men spørger ikke, det man ikke ved, kan de ikke tæve ud af dig, uanset hvordan de mishandler dig.

Gylling havde igennem længere tid huset nogle af BOPAs skrappeste sabotører. *«Her er ikke sikkert for dig, siger Gylling, men jeg skal nok skaffe dig et logi for natten».*

Han går med mig til en partikammerat og hans kone. Helt uden diskussion får jeg tildelt en soveplads.

Heller ikke her, stiller man spørgsmål.

Den kgl. Livgardes skyderier nedlagde en mor med barnevogn på Nordhavn Station og en tilfældigt forbigående taxachauffør.

Om garderne efter deres heltedige indsats for fædrelandet har sunget:

«Aldrig frejdig når du går, kæmp for alt, hvad du har kært», er uvist

Denne partikammerat var Svensson, den samme som Ib samarbejdede med på B&W.

NB//: Om den danske Livgardes indsats under besættelsen vil jeg gerne slå fast, at jeg ikke opfatter mit møde med den vagt, som jeg her har beskrevet, som værende repræsentativ for Livgardens medlemmer som sådan, der var brådne kar i alle lejre.

Ved BOPAs sidste store sabotageaktion mod Riffelsyndikatet var tre vagter direkte impliceret; de deltog aktivt i afvæbningen af de øvrige vagter, hvoraf kun to af ca. 20 voldte noget besvær.

Også her er billedet af Danmarks og danskeres rolle og indsats under besættelsen ikke et billede helt i hvidt eller sort, men et billede, hvor farven mørkegrå grænsende til sort er fremherskende.

En punktering kostede Chang livet

Sabotagevagt, forhenværende Frikorpsmand udpegede ham.

Kaj Schmidt kaldet Niels fortæller:

«Under aktionen slipper vagterne, (veteraner fra Østfronten, gamle Frikorpsfolk) hundene løs og begynder straks at skyde.

Jeg mærker et ryk i den ene arm og er straks klar over, at jeg er ramt; en af hundene springer frem mod mig.

Finn råber: «Bliv stående Niels» og fyrer en salve mod hunden fra sin maskinpistol. *Han særer den over. De andre hunde er skudrædde og stikker af.*

Vagten, som har ramt Niels i armen, har skudt oppe fra en villa; Finn løber op ad en trappe, og derfra har han vagten på kornet. Han råber nu til vagten, at han skal tage sin karabin i løbet og komme ned med den hævet over hovedet.

Vagten kommer ned, men har «desværre» glemte karabinen. Arbejderne er jaget sammen op ad en mur og bekræfter nu med deres spydige bemærkninger, at det ikke kun er vagterne, som er nogle nazisvin de holder sig absolut heller ikke tilbage. Nogle af deres visdomsudbrud var:

«Han har skudt et stakkels dyr, og de gør os arbejdsløse.

Det er jo os og ikke tyskerne, de slås mod»

«Godt med jer, I kan jo bare tage hjem til kaffen», svarer Niels.

«Bomberne er anbragt, der tændes, men nysgerrige er strømmet til i så stort tal, at vi har det største besvær med at trænge ud igennem de mange mennesker; for hvem som helst kan jo skjule sig i mængden og skyde os ned bagfra.

Jeg ville være let genkendelig, da jeg jo ikke var det mest charmerende syn, med en 9 mm. pistol i en hånd, hvorfra blodet løb fra fingerspidserne, jeg kører derfor bort med Ib i en Taxa, medens kammeraterne spredes for alle vinde på deres cykler».

Efter at bragene har lydt, kører Gestapo rundt i omegnen med flere af vagterne. En vagt udpeger Jørgen Ejvind Schacht, kaldet Chang, som står i vejkanten og lapper sin cykel. Han arresteres, mishandles, dødsdømmes ved en krigsret og henrettes i morgentimerne.

Men meddelelsen er bragt ud allerede om aftenen til alle landets avisredaktioner. Sabotør henrettet kan læses på forsiden af alle landets morgenaviser, for at skræmme os og befolkningen.

Og det gjorde den.

Sabotør, der var grebet paa fersk Gerning, henrettet

Fra officiel tysk Side meddeles:

Ved den Sabotage, da den 3. Maj 1944 blev foretaget mod Maskinfabrikken „Globe“, Kildevejdsvej 6-8, i Glostrup, er Jørgen Ejvind Schacht, født den 8. 3. 1924 i København, boende St. Kongensgade 137, København, blevet arresteret. Han er blevet dømt til Døden efter Krigslovene og henrettet.

Efter krigen finder nogle af kammeraterne frem til vagten.

Slynglen sidder arresteret i Køge Arrest.

Niels afhører ham flere gange, og til sidst bryder vagten sammen og tilstår sit forræderi.

Han blev idømt en meget lang fængselsstraf, men slap ud af fængslet efter et par år.

Niels fortsætter: *«Da jeg sidder i Frøslevlejren, fortæller en medfange mig, at da han sad på Vestre Fængsel blev døren til cellen revet op sent på aftenen og en bevidstløs, ung mand blev smidt på cellegulvet. Den nye fange var frygteligt mishandlet.*

Blodet løb stadig fra hans hoved. Medfangerne prøvede at hjælpe ham, men han var så mishandlet, at da soldater nærmest i gallauniform kom i det tidlige morgengry, sansede han ingenting, han kunne ikke engang stå på sine ben.

Man slæbte ham ud, til pælen i Ryvangen, hvor han blev skudt».

Stimmungsbericht

Det var en herlig morgen, Store Bededag; Bitten har fri, vi hygger os rigtigt, dagen er vores. Bitten har skaffet herlige, friske rundstykker; kaffen er klar. Politiken ligger på bordet, men overskriften ødelægger fuldstændigt vort gode humør.

Chang henrettet?

Jamen, hvordan?

Følelserne kører rundt og er næsten ved at tage magten fra mig. Bitten ser overskriften og forstår alt i samme sekund.

Hyggen er borte, vi er igen to meget unge, der er bange, vrede og fulde af tvivl; vi er som jaget vildt; aldrig sikre; vi er et bytte, man kan gøre, hvad som helst med. Alt og alle er imod os.

Nytter det? Har vi en chance mod overmagten?

Kan vi ikke bare gøre, som de andre, stikke hovedet i busken?

Tage på ferie i Sverige?

Vort had vokser og vokser, kan det blive større?

Hærens Flyvetropper – Kløvermarken

Møde – 5. maj 1944 – Store Bededag

Niels fordeler rollerne

Alle på mødet kendte Changs skæbne; stemningen var derfor mere end trykket, da Niels gennemgår den kommende aktion skridt for skridt; detalje på detalje blev belyst, men ikke mindst overholdelse af tidsplanen blev slået fast, som en af de mange forudsætninger, for at aktionen kunne lykkes.

Minut for minut blev det skåret ud, hvad der skulle ske.

I må ikke haste, ikke løbe. Gå stille og roligt, som arbejdere gør det i deres frokostpause.

Der er tid nok. Alle tvivlede med god grund. Ville dette ikke være det umuliges kunst?

Er der spørgsmål? Knugende stilhed. Nå, hvem melder sig?

Man råbte ikke i munden på hinanden. Flere meldte straks fra, begrundelsen var, at de var bange for, at nerverne ville slå klik, derved ville de bringe kammeraterne i fare.

Man kiggede lidt på hinanden, hvad var nu det? Ib, som skulle sammensætte aktions- og dækningsholdet kunne ikke skjule sin forbavselse. Det var erfarne folk, som havde deltaget i et væld af aktioner.

Havde de fået kolde fødder?

Men tre helt nye folk meldte sig. Uden nogen form for diskussion accepterede kammeraterne, at nogen sagde fra, men havde man sagt ja, blev det opfattet som en aftale, der skulle overholdes til punkt og prikke kun et brækket ben eller død ville blive godtaget som undskyldning for ikke at holde en aftale.

Niels havde i sin planlægning taget højde for vagterne, det var gamle frontbisser fra Østfronten, overbeviste nazister, gamle Frikorpsfolk, som nu var i det nydannede Sommerkorps.

Vagtchefen, som det senere blev tilladt at likvidere som stikker, overlevede krigen, men da hans straffesag efter krigen behandles, vurderer han åbenbart, at han vil blive idømt dødsstraf og hænger sig i fængselscellen.

Vagtchefen undersøger en dag en af arbejdernes madpakker og siger hånligt: «Den er jo pakket ind i Socialdemokraten (dagblad), den vil jeg ikke engang tørre røven i».

«Ja, den skulle du tage og læse, så ville du måske blive lidt klogere», svarede arbejderen.

Hærens Flyvetropper ryger i frokostpausen

Lørdag d. 6. maj kl. 10 sniger dækningsfolkene sig på plads i en kolonihaveforening, således at de kan beskyde vagterne, hvis noget går galt. Aktionsholdet klipper sig igennem tre lag pigtråd og går roligt til deres «arbejdspladser».

Det skjulte sprængstof hives frem, og i den ene hangar har Niels i forvejen lagt hammer og søm parat på filebænken, så når sprængstoffet er vel anbragt med lunter i skufferne, kan man sømme dem fast. Et ældgammelt nummer, som smede brugte, når de skulle drille en kollega.

De bomber kunne selv den mest nævenyttige ikke demontere.

I de andre hangarer, samler man arbejderne sammen, nogle forsøger at stikke af; men de bliver samlet, for derefter på række og geled at blive ledsaget til beskyttelsesrummene.

Niels sidder i hangaren og «nyder» mors madpakke, da kammeraterne dukker op. Lidt senere står han forrest i en række som de andre arbejdere med hænderne oppe; men da de skal gå over til beskyttelsesrummet, beder han ydmygt Finn om tilladelse til at tage hænderne ned.

Finn har meget svært ved skjule et smørret grin. En af de mange detaljer var nemlig, at arbejderne på deres vej til beskyttelsesrummene skulle gå langs murene på en række, derved kunne de ikke observeres af vagterne. Ser vagter eller tyskere arbejderne gå med hænderne oppe, vil de slå alarm og dermed vil aktionen gå i fisk.

Da alt er klart, tændes bomberne, og aktionsholdet kan stille og roligt køre tilbage over den store flyveplads på de cykler, som Niels havde stillet frem i forvejen.

Da en arbejder ser sabotørerne køre bort på deres cykler, siger han:

«Se! Det er ikke rigtige sabotører, de stjæler jo vore cykler».

På et tidspunkt aner en tysk officer uråd, her er jo usædvanligt stille, her skulle jo somme af liv, det er frokost – og dejligt sommervejr.

Han henvender sig til vagtchefen, som med en stram nazihilsen kan melde:

«Alles in Ordnung, mit Garantie, hier sind keine Saboteuren».

Første hangar ryger, den anden ryger og til slut hangar nr. 3.

Man må formode, at den opstrakte nazihånd gik på halv.

Når jeg netop drager denne aktion frem, skyldes det, at den er så fremragende i sin planlægning og i sin udførelse, at den for hele den københavnske befolkning blev et symbol.

Her viste danskerne deres kunnen, de kunne bruge deres forstand og gøre nazisterne grundigt til grin.

Hvorfor tog du til Sverige, Niels?

1944: juni; Niels fortæller:

«Skærtorsdag kører Finn og jeg ud ad Brostykkevej i Hvidovre.

Da vi ser to tyske officerer med pistoler, nikker vi til hinanden, det skal være vores. Ligesom jeg har stillet min cykel i en hæk kommer en mand farende ud og brokker sig helt hysterisk, men da han ser de to officerer stå med hænderne i vejret holder han kæft og lusker af.

Jeg fik en dejlig P 38, som jeg havde krigen ud.

Langfredag vil vi gentage spøgen inde på Søløtorvet, vi stiller cyklerne ved den store Isenkramforretning, men tyskeren må have anet uråd, for vi har dårligt fået vore pistoler frem, før han begynder at skyde løs.

Han skyder med en pistol i hver hånd. Til alt held kommer en sporvogn til stoppestedet; tyskeren løber rundt foran, jeg løber bag om, vi skyder langs sporvognen. Der var ingen, der skulle af ved det stoppested. Mærkeligt, ikke?»

Finn var løbet ned mod søerne, igennem det kvarter, man kalder kartoffelrækkerne. Da en dreng kommer på cykel ud ad en port; sandsynligvis skulle han til bageren efter morgenbrød, snupper jeg cyklen fra ham og siger:

«Du kan finde den lige i nærheden».

Men knægten stod alligevel og råbte:

«Stop ham, stop ham, han har stjålet min broders cykel».

Tyskeren var blevet lettere såret, men inden han blev kørt til hospitalet, dukkede tysk politi op, og officeren pegede vore cykler ud.

Dem tog de så med på Dagmarhus.

«Tidligt næste morgen var Finn og jeg inde i den cykelforretning, hvor jeg havde købt cyklen og bad om tilladelse til at se den bog, hvori han havde numrene på cyklerne, og køberne skrevet op.

Vi gik hen på et værtshus, drak en bajer, og med et barberblad fjernede vi siden. Men det værste var nok, at vagtchefen på Kløvermarken, Degenkolv, havde lagt mærke til cyklen, som var en rigtig racer med en meget smal sadde, smal som en tegnebog.

En dag sagde han:

Kaj, du må sku' da rende rundt med nogle store hæmorider fra den sadde, der.

Det var jo Degenkolv, der skød dr. Hagens, da de fra Globus passerede Carltorp, hvor han nu var vagtchef.

Jeg var ikke i tvivl om, at hvis Degenkolv så cyklen på Dagmarhus og undersøgte sagen, så ville han være klar over min status som sabotør. Det var absolut et meget stort faremoment for mig».

Derfor tog Niels til Sverige.

Afvæbning F. L. Smidth

Værnemagerfabrikken Globus lå ved fæstningsterrænet i Glostrup og havde et vagtkorps bestående af de værste frontbisser fra Frikorps Danmark, nu i det berygtede Sommerkorps.

Globus stod på listen som næste mål. Uger går med at observere og planlægge, ingen af de hidtidige lidt fredeligere metoder kan bruges. Vagterne er for tjenstivrige, for brutale; igen og igen rapporteres om, hvorledes de provokerer og overfalder fredeligt forbipasserende ude på Roskildevej.

Enden på komedien bliver, at man beslutter sig for at nedkæmpe vagterne, men det kræver, som sagt før, at man har noget værktøj at kæmpe med.

Derfor måtte BOPA afvæbne vagterne på F.L. Smidth for at fremskaffe det «fornødne.»

En kammerat fortæller: *«Jeg startede hjemmefra ved femtiden om morgenen, porten på fabrikken blev åbnet ved halv syv tiden, der var nogen, der holdt portvagt op, vi smuttede ind, hen til det sted, hvor våbnene var. Jeg løb sammen med KK.*

Lige som vi er ud for transformatorstationen, træder en sabotagevagt frem

med sin maskinpistol hængende over skulderen. KK er jo hurtig, skød på ham og ramte ham i maven med det resultat, at han falder ned over mine fødder. Jeg havde fået et par fine, nye, hvide sandaler i fødselsdagsgave, og de blev fyldt med blod.

Skyderiet udviklede sig og Ib bliver ramt af en kugle, der går igennem ved knæet på det ene ben og læggen på det andet.

Selvom vi brugte de erobrede våben, 4 maskinpistoler og tre tromlerevolvere, kunne vi ikke hamle op mod overmagten, og vi må trække os tilbage. Jack og Finn får halet Ib med sig og stablet ham op på en cykel. De søger ind i et Ismejeri, men Ibs blodtab er ret voldsomt, for som han senere har fortalt, samlede der sig en ordentlig pøl på gulvet».

Anna Birch, Ibs logiværtinde fortæller:

«Først på aftenen hentede jeg Ib ude på Bispebjerg Hospital, han var svært skadet og måtte plejes i en længere periode.

Da blødningerne fortsatte natten igennem, besluttede jeg at få fat på en læge. Det var ikke så ligetil, for hvem kunne man stole på?

Jeg får banket en læge op og fortæller, at vi har brug for en læge her og nu, men han må vide, at hvis ikke han holder mund, vil han blive likvideret som stikker. Lægen går med og ordner det fornødne, men efter endt behandling undså han sig ikke for at forlange betaling for behandlingen».

Annas mand havde arbejdet med transporter til Sverige og var røget i kz-lejr, men Anna fortsatte alligevel ufortrødent sit modstandsarbejde.

BOPAs første stormangreb – Globus

De allierede går i land i Normandiet. Håbet om fred vokser

I Esben Kjeldbæks bog: Sabotageorganisationen BOPA kan du få detaljeret beskrivelse af de to aktioner: Globus og Riffelsyndikatet.

Afskrift uddrag.

*«På dagen for de allieredes invasion i Normandiet **6. juni 1944**, angriber 20 mand fordelt i 5 grupper under ledelse af KK fabrikken Globus. De havde listet sig frem mod fabrikken; nogle havde gemt sig i nabovillaernes haver.*

For ikke at vække opsigt var mange iført vandrekostume, korte bukser osv. Dækningen var delt i tre hold på omkring 30 mand.

Globus var en veritabel fæstning med bunkers. Sommervarmen og overraskelsesmomentet fik afgørende effekt. Sabotørerne var inde så hurtigt, at der ikke blev slået alarm.

Bygningsresterne i baggrunden tyder på, at man har haft rigeligt med sprængstof, jeg synes, de har soldet.

Det var en herlig, lun sommeraften, og sabotørerne bar på et stille håb om, at vagterne, som var de berygtede Sommerfolk, gamle frontbisser fra det nedlagte Frikorps Danmark stod ude og nød sommervejret.

Ville vagterne blive i stand til at forsvare sig fra bunkerne, ville det koste liv blandt vore folk. Aktionen skulle starte ved den nordre port, klokken 19, men det trækker ud; og da en vagt ved sydporten får mistanke om, at noget er galt og skal til at slå alarm, bliver han skudt ned. KKs gruppe stormer frem, klatrer over hegnet og får lukket sydporten op.

Samtidigt stormer Lille Svend og hans gruppe frem.

De har en stige med, som de kaster op over hegnets pigtråd, men også her gik en vagt udenfor, ham skyder Lille Svend simpelthen ned. To lastbiler med 175 kg. trotyl ruller noget forsinket ind; bomberne blev anbragt og der tændes. Fabrikken blev jævnet med jorden.

Sommerkorpset bestod stort set kun af tidligere Frikorpsfolk.

Disse optrådte med stor brutalitet og havde generet forbipasserende groft i flere tilfælde. Risikomomentet var for stort. Derfor valgte BOPA stormangreb.

Af de tolv sabotagevagter var fem såret, to dødeligt. Hjemturen (flugten) blev katastrofal. Det er svært, for ikke at sige næsten umuligt at undslippe forfølgere i åbent terræn, og der var meget langt til byen, hvor man bedre kan putte sig.

Flere bruger en DSB bus, som blev ført af BOPAs læge Erik Hagens. Ud for fabrikken Carltorp åbner sabotagevagterne ild mod bussen og

vor gamle bekendt, sommermanden Degenkolv rammer Hagens i hovedet.

Han bliver dræbt på stedet; bussen slingrer af sted, men det lykkedes for Martin Evald Jensen at få trukket den døde væk, for derefter selv at overtage rattet og fortsætte kørslen.»

Frihedsrådet modtager fra de allierede flg. lykønskningstelegram:

«SHAEF: Congratulations to Danish saboteurs reference werner grundahl.» (fabrikkens ejer ÅS)

Vagtcchef, Kaptajn Sommers rapport til Luftwaffe

Wachtkorps der Luftwaffe in Dänemark

Kopenhagen den 7.6.1944; Geheim

An Kdo Fl. H. Ber. Seeland, Kastrup.

Betr.: Sabotageangriff auf die Fabrik „Globus“, Glostrup, am 6.6.44 –

(Best 2) Afskrift: Uddrag: Oversat:

„Vagtkorpset havde til sikring af fabrikken „Globus“ en styrke på 1 – 11 mand. På vagtpost var konstant 5 mand.

Resten holdt til i vagtlokale. Bevæbning: 1 MP (maskinpistol ÅS)
4 karabiner, og 7 pistoler kal. 9 mm.

Sabotageangrebet

Indtil kl. 19,00 var alt roligt. Præcis kl. 19.00 blev der fra alle sider åbnet ild mod samtlige vagter, og hver post blev beskydt af flere MP-skytter. 3 vagter blev straks svært såret og gjort ukampdygtige.

De to andre skød til sidste patron med deres pistoler. Angriberne lå skjult bag buske og ildvirkningen kunne derfor ikke fastslås.

Samtidig blev vagtlokalet og direktørens bolig, som ligger på 1. sal taget under ild af flere MP-skytter. Vagterne i vagtlokalet smed sig på gulvet og skød ud gennem vinduer og døre.

De blev flere gange opfordret til at overgive sig.

Der kastedes yderligere håndgranater mod vagtlokalet, men det lykkedes ikke for sabotørerne at få håndgranaterne ind gennem vinduerne. En vagtmand, som gik ud, blev afvæbnet af 10 MP-bevæbnede sabotører.

Liggende på gulvet havde vagter alarmeret der Vermittlung, men blev ikke stillet om. Efter ca. 15 minutters ildkamp var samtlige vagter afvæbnet. Tre Lastvogne kørte ind på fabriksområdet og store bombekasser blev læsset af.

Da bomberne var anbragt blev vagtmandskabet, som tog de sårede vagter med, sendt ud på vejen uden for fabriksområdet.

En sabotør skød et par gange med sin MP efter dem, hvorved endnu en vagt blev såret. Omkring kl. 19.20 sprang de første to bomber og fem minutter senere en tredje.

Straks efter, at bomberne var anbragt, gav den ledende sabotør ordre til de, der havde mest ammunition tilbage skulle køre med lastvognene mod København. Ordren lød:

Forsøger værnemagt eller politi at stoppe jer, skal I kæmpe vejen fri.

30-40 mand deltog i angrebet på fabrikken, heraf var mindst 20-25 bevæbnet med MP. Våben og håndgranater var sandsynligvis af dansk fabrikat. Udenfor var haver og veje besat af 30 – 40 sabotører, som var mere eller mindre svært bevæbnede.

Svært såret blev: Vagtmand C 74, Kaj Tüsselholt; 3 lungeskud i venstre side flere skud i arme og ben.

Vagtmand C 91, Vilhelm Frederiksen skud gennem bryst skud gennem arm og ben

Vagtmand C 92, flere lungeskud i begge sider skud gennem mave, flere skud i benene

vagtmand C 125, Georg Petersen skud gennem arm, hoved, ben og krop.

Vagtmand C 37, Georg Petersen

Vagtmand C106, Olaf Elmer.

Af vagternes våben tog sabotørerne 2 pistoler med sig.

Af de 4 karabiner blev tre fundet af dansk politi i parkeret bil.....

Efter bombeeksplosionerne kom brandvæsen og politi til stedet. Brandfolken nægtede at slukke ilden pga. af eksplosionsfare. De tilbageblevne vagter blev sat til at slukke ilden, derved reddedes et færdiglager og et materialelager.

Sabotørernes bortkørsel.

Flere vidner har iagttaget, hvorledes sabotører bar en såret kammerat til en vogn. En lastvogn kørte gennem en bom. Sabotørerne standsede derefter en bus og kørte videre i den.

Ved fabrikken «Carltop» som ligger ca. 1 km væk havde vagter, som tilhører samme vagtkorps, hørt, at der var slået alarm og ville forsøge at spærre sabotørernes tilbagetog.

Da de ville stoppe bussen, blev der skudt ud gennem dens vinduer med MP. De 7 vagter, der befandt sig ved vejen besvarede ilden med pistoler og karabiner.

Et dæk blev skudt i stykker og flere træffere i vognen blev iagttaget.

Bussen blev senere parkeret og en anden vogn beslaglagt.

Denne blev senere fundet. En død sabotør lå i vognen.

En af vagterne på Carltop blev lettere såret.

Efterforskning af sabotørerne

Af betydning for er flg. oplysninger

Signalement af sabotørernes leder:

Stor og kraftig, med rød-lokket hår 25-30 år gammel i grå støvfrakke

Ellers var de fleste sabotører omkring 20 år gamle, de bar korte bukser (hvide/grå eller brune) og brogede skjorter.

Næsten alle bar et hvidt tørklæde bundet om halsen.....Dette tørklæde skulle gøre det ud for en uniform.

Vagtfolkene havde modtaget følgende oplysninger:

Richard Volvohn Nielsen, Koppelvej 5, Glostrup, havde omkring tre uger tidligere i en familiekreds ytret, at 50 mand allerede var klar til at sprænge Globus i luften. Våben og sprængstof var klart. Man manglede at skaffe vogne.

Nielsen havde flere gange forsøgt ansættelse på Globus. Han arbejdede sammen med en tidligere ansat ved „Globus” Otto Hein, Bane-gårdsvej 4, Glostrup.

Disse oplysninger er givet af Arne Fr. Møller, Østervej 13 A Glostrup.

Gez. Sommer Hauptmann u. Chef des Wachtkorps. Afskrift slut.

Rüstungsstab Dänemark Kopenhagen, den 30. Sep.44 des Reichminister Für Rüstung und Kriegsproduktion

ZA/la AZ: 66dl/Wi-Ber. Nr. 749/44 geh.

Afskrift: Oversat: Uddrag: (Best 3)

To eksempler på risikomomenter som kostede liv:

Spradebassen, som skulle gøre sig interessant med tanketom snak og stikkeren, som fandtes overalt parat til at tjene en ekstra skilling

Det, den 6. juni udbombede firma Globus Cykler har den 25.9.44 genoptaget arbejdet på den nye virksomhed på Orlogsværftet.

Chef Lw. S. 180/44 II.Aug. Rü. Stab Dän. Az.:S. Nr 180/44 von 19.5.44 und von 15.5.44

Militärischen Schutz für die Luftwaffenfertigung bei dänischen Betrieben

«Om brugsværdien for de maskiner, der befinder sig under ruinerne, kan man i øjeblikket ikke udtale sig. Værktøj og apparater er ødelagt. Hvorvidt andet er ødelagt kan ikke fastslås før efter oprydningsarbejdet, da fabrikken ligger fuldstændigt i ruiner.

gez. Forstmann»

Kommentar:

Sabotagens militære betydning belyses af:

- 1.** Der rapporteres på højeste tyske sted.
- 2.** Produktionen til Luftwaffe blev her sat ud af drift i mere end tre måneder. Luftwaffe var uhyggeligt effektivt på dette tidspunkt og påførte de allierede luftvåben meget store tab
- 3.** Vort forsvar og flådens manglende ødelæggelse af produktionsanlæg, der direkte kunne bruges af tyskerne i deres krigsproduktion var af største, militære betydning.

Denne blev dog afbødet noget ved sabotageaktioner mod Orlogsværftet, Hærens Flyvetropper. Hærens Våbenarsenal og flådens værfter i provinsen. (Korsør og Frederikshavn).

**Sabotørslang: lægges ned = bules = sprænges,
et jern var en pistol, GM' er tromlerevolver, de første stammede
fra afvæbning af vagter på Glud & Marstrand**

Skibssabotage

Ole Ewé kaldet Ib var en af lærlingene fra B & W. Han ledede med stor dygtighed en af BOPAs fire afdelinger.

Karakteristisk for ham var, at han deltog i og udførte mange aktioner med minimale tab. Billedet illustrerer en af de dage, hvor han havde været på «arbejde».

Smededrengen Ib har været på arbejde

Bemærk: Dannebrog er malet på skibssiderne.

Det hjalp dog ikke de danske skibe, tyskerne sænkede før, vi blev besat.

14 september smadrer Ib to tyske dampere, og for at det ikke skal være løgn to nybygninger den 15 november.

Skibssabotage

Så vidt jeg kan se, har man endnu ikke foretaget en videnskabelig forskning for skibssabotagen i lighed med Aage Trommers for jernbanesabotagen.

For at undgå misforståelser må jeg påpege, at jeg helt og aldeles er ude af stand til at fremstille skibssabotagen i noget, der blot smager af fisk eller fugl. De oplysninger jeg har indsamlet er ikke systematisk indsamlet og de tyske dokumenter er på flere punkter ikke blot forvirrende, men også flere steder modstridende.

Et forskningsprojekt stiller kvalitative krav, til tid og ikke mindst til penge. Disse forudsætninger besidder jeg ikke – dette skulle forhåbentlig være sagt, så det kan forstås.

Svaghederne ligger i at få opklaret antal og omfang af sabotager mod værfter og de dertil knyttede underleverandører.

Skadernes opgørelse ligger det også ret tungt med. Tyskerne påviser ved totalskade tabet i BRG t (bruttoregister-ton) Esben Kjeldbæk i BOPAs industrisabotage flere steder i kroner og øre.

Da tyskerne på et tidspunkt nærmest går i panik og står mere end tvivlrådige og kan indse, at med de voksende problemer på fronterne er skibs- og jernbanesabotagen deres alvorligste trussel i det besatte Danmark og Norge.

Denne optælling er fra Besættelsestidens Fakta: side 1210 til 1249 viser forsøg på – eller gennemførte sabotager.

1940: 4 skibssabotager

1941: 12 skibssabotager

udført på landsplan og et udmærket udtryk for danskernes opfattelse af, at krigen var dem uvedkommende – vi var neutrale.

De få antifascister besad stort set ikke kvalificerede kampmidler.

1942: 12 skibssabotager

1943: 67 sprængninger

1944: 67 sprængninger

1945: 58 sprængninger

Skibssabotagens effekt blev betydeligt forbedret i de sidste krigsår, da man nu havde erfaring og brisante sprængstoffer.

Sabotagerne er for flertallets vedkommende udført af skibsværftsarbejdere, der var medlemmer af eller sympatiserede med Danmarks kommunistiske Parti.

På værfterne i Ålborg og Svendborg blev udført en lang række fremragende sabotager, der ikke bare matcher med københavnernes, men overgår dem i antal og omfang.

Skibssabotager i København i alt 37

Skibssabotager i Provinsen i alt 174

Hvorfor har Ib aldrig fået en medalje?

Havde Ib været skipper på en tysk ubåd, havde han fået den tyske Kriegsmarines højeste udmærkelse, nu var han bare en lille, «rød» smeddreng, så han fik ingenting ud over sin egen lille personlige glæde ved at smadre alt det tyske gøjemøg.

Uden al tvivl har skibssabotagerne på de danske værfter nok været det alvorligste slag mod den tyske krigsmaskine.

Ib har altid været den beskedne leder, der aldrig har villet tale om sine bedrifter, (desværre) men ved en lidt fugtig fest løsnedes tungebåndet dog, og han fortalte:

«Jeg kantede mig gennem skruegangen ud til stævnrøret for at tænde bomben med blyanter.

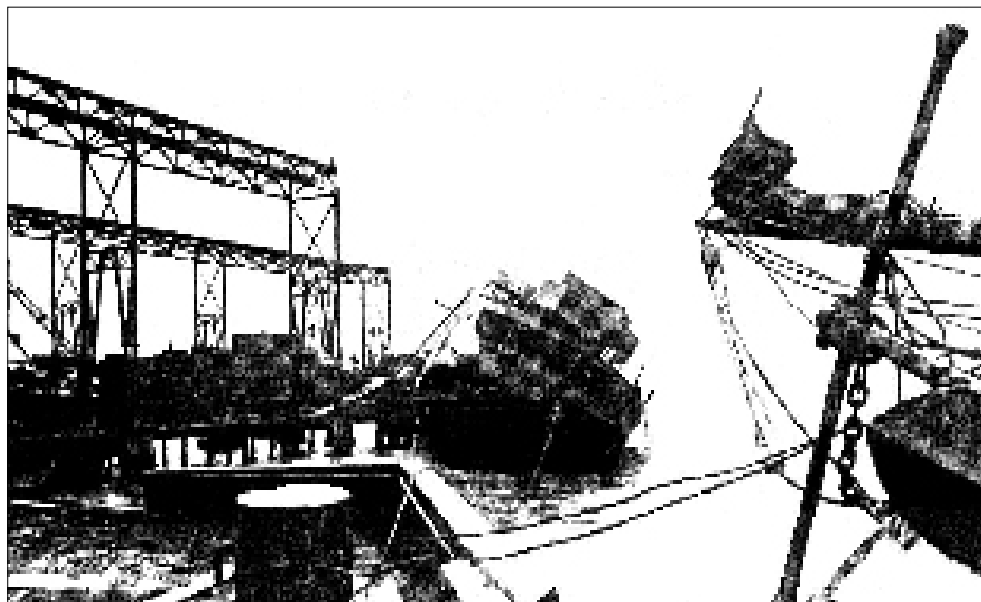
Jeg bukker mig ned og tæller «madpakkerne» (sprængstoffet blev smuglet ind, som madpakker ÅS) men der manglede én.

Det fortæller jeg til Svensson, og nogen tid efter kan han berette om en smed, der ved fyraftenstide står i vaskerummet og brokker sig over det elendige vaskepulver, som han har «stjålet».

«Se her,» siger smeden og rækker hænderne frem, «det er intet værd».

Ib bliver nu klar over, at svenden har fundet hans skjulested med pulveriseret trotyl og har stjålet af det, i den tro at det var vaskepulver.

Det fortæller noget om vareknapheden, den var efterhånden blevet så desperat, at man simpelthen stjal med arme og ben.

Skibssabotage i Svendborg.